

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 21 septembrie 2023¹

Cauza C-473/22

Mylan AB
împotriva
Gilead Sciences Finland Oy,
Gilead Biopharmaceutics Ireland UC,
Gilead Sciences Inc.

[cerere de decizie preliminară formulată de markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice, Finlanda)]

„Trimitere preliminară – Proprietate intelectuală – Certificat suplimentar de protecție (CSP) – Directiva 2004/48/CE – Articolul 9 alineatul (7) – Introducerea pe piață a unor produse cu încălcarea drepturilor conferite de un CSP – Măsuri provizorii dispuse pe baza unui CSP – Anulare ulterioară a CSP-ului și revocarea măsurilor – Consecințe – Dreptul la o despăgubire corespunzătoare pentru repararea prejudiciului cauzat de măsurile provizorii – Răspunderea solicitantului acestor măsuri pentru prejudiciul cauzat de acestea – Reglementare națională care prevede o răspundere obiectivă”

Introducere

1. Atunci când protecția conferită unui titular de un drept de proprietate intelectuală, precum un brevet sau un drept derivat din acesta, expiră sau când acest drept este considerat vulnerabil din punct de vedere juridic și poate fi anulat, concurenții titularului pot fi tentați să introducă pe piață produse care încalcă dreptul menționat fără a aștepta încetarea validității acestuia. O asemenea introducere pe piață timpurie le conferă un avantaj concurențial, permițându-le să câștige cote de piață înainte de sosirea altor concurenți mai scrupuloși. Procedul este frecvent, în special pe piața produselor farmaceutice, unde producătorii de medicamente generice nu așteaptă uneori încetarea efectivă a protecției medicamentului original pentru a introduce pe piață propriul produs, în speranța că această protecție expiră rapid.

2. Un asemenea procedeu este denumit „launch at risk”. Astfel, autorul său se expune riscului ca titularul să îi opună măsuri de protecție a dreptului de proprietate intelectuală în discuție, care pot lua printre altele forma unor măsuri provizorii dispuse de o instanță, destinate să pună capăt imediat încălcării. Într-o astfel de situație, concurentul titularului suportă riscul unor pierderi financiare ca urmare a investițiilor pe care le-a realizat și care nu vor putea fi rentabilizate.

¹ Limba originală: franceza.

3. Cu toate acestea, în cazul în care, după adoptarea unei asemenea măsuri provizorii, dreptul de proprietate intelectuală a cărui protecție trebuia asigurată prin această măsură este anulat sau dacă se constată că nu a existat o încălcare a dreptului respectiv, se ridică problema dreptului persoanei a cărei activitate economică a fost astfel împiedicată în mod nejustificat de a solicita titularului dreptului de proprietate intelectuală care a solicitat adoptarea măsurilor provizorii repararea prejudiciilor suferite.

4. Deși dispoziția de drept al Uniunii, ea însăși derivată din dreptul internațional, care obligă statele membre să prevadă în ordinele lor juridice interne un astfel de drept la reparare este formulată în mod laconic și general, Curtea, în Hotărârea Bayer Pharma², i-a dat o semnificație mai precisă, încadrând așadar mai bine marja de manevră a statelor membre.

5. În prezenta cauză, se pune problema analizării, având în vedere concluziile care decurg din această hotărâre, a regimului răspunderii adoptat în dreptul finlandez, acesta fiind asemănător regimurilor în vigoare în dreptul intern al mai multor alte state membre, și anume un regim de răspundere obiectivă.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

6. Articolul 1 alineatul (1) din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (denumit în continuare „Acordul TRIPS”), care face obiectul anexei 1 C la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994 și aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994)³, prevede:

„Membrii trebuie să dea curs prevederilor prezentului acord. Membrii pot, dar nu sunt obligați, să asigure în legislația lor o protecție mai largă decât cea prevăzută în prezentul acord, cu condiția ca această protecție să nu contravină prevederilor acordului. Membrii sunt liberi să stabilească metoda adecvată pentru aplicarea prevederilor prezentului acord în cadrul propriilor sisteme și practici juridice.”

7. În temeiul articolului 50 alineatul (7) din acest acord:

„În cazurile în care măsurile provizorii sunt abrogate sau încetează datorită oricărei acțiuni sau omisiuni a reclamantului sau în cazurile în care se constată ulterior că nu a avut loc încălcarea sau amenințarea cu încălcarea a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judiciare sunt competente să ordone reclamantului, la cererea pârâtului, să acorde acestuia din urmă o compensație corespunzătoare pentru repararea oricărei daune cauzate prin aceste măsuri.”

² Hotărârea din 12 septembrie 2019 (C-688/17, denumită în continuare „Hotărârea Bayer Pharma”, EU:C:2019:722).

³ JO 1994, L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3.

Dreptul Uniunii

8. Articolele 2, 3, 5, 13 și 15 din Regulamentul (CE) nr. 469/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 mai 2009 privind certificatul suplimentar de protecție pentru medicamente⁴, în versiunea în vigoare la data faptelor din litigiul principal, prevăd:

„Articolul 2

Orice produs protejat de un brevet pe teritoriul unui stat membru și supus, în calitate de medicament, înainte de introducerea sa pe piață, unei proceduri de autorizare administrativă [...] poate face obiectul unui certificat [suplimentar de protecție, denumit în continuare «certificatul» sau «CSP»] în condițiile și în conformitate cu modalitățile prevăzute de prezentul regulament.

Articolul 3

Certificatul se eliberează în cazul în care, în statul membru în care se prezintă cererea menționată la articolul 7 și la data cererii respective:

(a) produsul este protejat de un brevet de bază în vigoare;

[...]

Articolul 5

Sub rezerva articolului 4, certificatul conferă aceleași drepturi ca acelea care sunt conferite de brevetul de bază și intră sub incidența aceluiași limitări și obligații.

[...]

Articolul 13

(1) Certificatul intră în vigoare la sfârșitul duratei legale a brevetului de bază pentru o durată egală cu perioada scursă între data depunerii cererii de brevet de bază și data primei autorizații de introducere pe piață în [Uniune], redusă cu o perioadă de cinci ani.

[...]

Articolul 15

(1) Certificatul este nul:

(a) în cazul în care a fost eliberat contrar dispozițiilor articolului 3;

[...]”

⁴ JO 2009, L 152, p. 1.

9. În temeiul articolului 3 din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală⁵:

„(1) Statele membre prevăd măsuri, proceduri și mijloace de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală care intră sub incidența prezentei directive. Aceste măsuri, proceduri și mijloace de reparație trebuie să fie corecte și echitabile, nu trebuie să fie complicate în mod inutil sau costisitoare ori să presupună termene nerezonabile sau să atragă întârzieri nejustificate.

(2) Măsurile, procedurile și mijloacele de reparație trebuie să fie de asemenea eficiente, proporționale și disuasive și să fie aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului legal și să se ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive.”

10. Articolul 9 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre asigură ca autoritățile judecătorești competente să poată, la cererea reclamantului:

(a) să pronunțe împotriva presupusului contravenient o ordonanță de urgență cu scopul de a preveni orice încălcare iminentă a unui drept de proprietate intelectuală, de a interzice, cu titlu provizoriu și sub rezerva, dacă este cazul, plății unei daune cominatorii atunci când legislația internă prevede acest lucru, ca prezumatele încălcări ale acestui drept să continue, sau de a subordona continuarea lor constituirii unor garanții destinate să asigure despăgubirea titularului dreptului; [...]

[...]

(3) Autoritățile judecătorești sunt autorizate, cu privire la măsurile menționate la alineatele (1) și (2), să solicite reclamantului să prezinte orice dovadă disponibilă în mod rezonabil, pentru a dobândi cu suficientă certitudine convingerea că acesta este titularul dreptului și că dreptul acestuia a fost încălcat sau că această încălcare este iminentă.

(4) Statele membre asigură ca măsurile provizorii menționate la alineatele (1) și (2) să poată, în cazurile corespunzătoare, să fie luate fără audierea pârâtului, în special atunci când orice întârziere ar cauza o vătămare ireparabilă titularului dreptului. În acest caz, părților li se aduce imediat la cunoștință acest lucru, de îndată după aplicarea măsurilor.

O revizuire, inclusiv dreptul de a fi audiat, are loc la cererea pârâtului pentru a se decide, într-un termen rezonabil de la notificarea măsurilor, dacă acestea sunt modificate, revocate sau confirmate.

[...]

(7) În cazurile în care măsurile provizorii sunt revocate sau încetează să se mai aplice datorită oricărei acțiuni sau omisiuni a reclamantului ori în cazurile în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judecătorești sunt autorizate să ordone reclamantului, la cererea pârâtului, să acorde

⁵ JO 2004, L 157, p. 45, rectificare în JO 2004, L 195, p. 16, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56.

acestua o despăgubire corespunzătoare ca reparație pentru orice vătămare provocată prin aceste măsuri.”

Dreptul finlandez

11. Din cuprinsul articolului 11 al capitolului 7 din oikeudenkäymiskaari (Codul de procedură judiciară), care transpune în dreptul finlandez articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, reiese că, în cazul în care o măsură provizorie a fost obținută în mod nejustificat în urma cererii unei părți, această parte trebuie să despăgubească cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat de măsura provizorie și de punerea în executare a acesteia, precum și pentru cheltuielile de judecată efectuate. Potrivit instanței de trimitere, această dispoziție este interpretată, în jurisprudența instanțelor finlandeze, în sensul că prevede o răspundere obiectivă.

Situația de fapt din litigiul principal, procedura și întrebările preliminare

12. La 3 decembrie 2009, Patentti- ja rekisterihallitus (Oficiul pentru brevete și înregistrări, Finlanda) a acordat, pe baza brevetului european nr. FI/EP 0 915 894, validat în Finlanda (denumit în continuare „brevetul de bază în cauză”), CSP-ul nr. 266 „Tenofovir disoproxil (TD) și sărurile, hidrații, tautomerii și solvații acestuia în combinație cu emtricitabina” (denumit în continuare „CSP-ul în discuție”), care acoperă un medicament antiretroviral indicat pentru tratamentul persoanelor care suferă de virusul imunodeficienței umane (HIV).

13. În primăvara anului 2017, societatea Mylan AB a oferit medicamentul „EMTRICITABINE/TENOFOVIR DISOPROXIL MYLAN 200 mg/245 mg, comprimate filmate” (medicament generic pe bază de tenofovir disoproxil și emtricitabina, denumit în continuare „medicamentul generic în cauză”) în cadrul licitațiilor publice din două districte de asistență medicală finlandeze. A câștigat aceste două licitații.

14. Brevetul de bază în cauză a expirat la 25 iulie 2017. La aceeași dată, CSP-ul în discuție a intrat în vigoare.

15. La 15 septembrie 2017, societățile Gilead Sciences Finland Oy, Gilead Biopharmaceutics Ireland UC și Gilead Sciences, Inc. (denumite în continuare, împreună, „Gilead și alții”) au sesizat markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice, Finlanda) cu o acțiune împotriva Mylan pentru încălcarea CSP-ului în discuție, precum și cu o cerere de măsuri provizorii, la care Mylan s-a opus. La 30 noiembrie 2017, Mylan a introdus o acțiune în anularea CSP-ului în discuție.

16. Prin decizia din 21 decembrie 2017, markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) a admis cererea de măsuri provizorii și a interzis Mylan, sub sancțiunea unei amenzi, să ofere, să introducă pe piață și să utilizeze medicamentul generic în cauză în perioada de valabilitate a CSP-ului în discuție, precum și să importe, să producă și să dețină preparatul în cauză în aceste scopuri.

17. La 25 iulie 2018, Curtea a pronunțat Hotărârea Teva UK și alții⁶ privind interpretarea articolului 3 din Regulamentul nr. 469/2009. Din această hotărâre rezultă că un CSP, similar celui în discuție, acordat în Regatul Unit pentru același medicament original, trebuia anulat pentru motivul că a fost acordat cu încălcarea acestei dispoziții.

⁶ C-121/17, EU:C:2018:585.

18. Măsurile provizorii obținute de Gilead și alții împotriva Mylan au fost revocate, la cererea Mylan, prin decizia Korkein oikeus (Curtea Supremă, Finlanda) din 11 aprilie 2019.

19. Prin hotărârea din 25 septembrie 2019, markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) a anulat CSP-ul în discuție. Această hotărâre a fost atacată cu recurs la Korkein oikeus (Curtea Supremă), care, prin decizia din 13 noiembrie 2020, a respins cererea de admitere a recursului formulată de Gilead și alții, hotărârea pronunțată de markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) rămânând astfel definitivă.

20. În aceste condiții, în temeiul articolului 11 din capitolul 7 din Codul de procedură judiciară, Mylan a solicitat instanței respective, care este instanța de trimitere în prezenta cauză, să oblige Gilead și alții la plata unei despăgubiri în cuantum de 2 367 854,99 euro plus dobânzi de întârziere pentru repararea prejudiciilor cauzate de aceste măsuri provizorii obținute în mod inutil pe baza unui CSP care a fost ulterior anulat.

21. Instanța de trimitere amintește că, potrivit jurisprudenței finlandeze, articolul 11 din capitolul 7 din Codul de procedură judiciară prevede o răspundere fără culpă, cu alte cuvinte o răspundere obiectivă. Astfel, orice persoană care obține o măsură provizorie este obligată să plătească despăgubiri dacă titlul de proprietate intelectuală pe baza căruia a fost acordată această măsură provizorie este ulterior anulat. Cu toate acestea, având în vedere jurisprudența stabilită de Curte în Hotărârea Bayer Pharma, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă un regim de răspundere obiectivă poate fi considerat compatibil cu articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48.

22. În aceste împrejurări, markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Un regim de despăgubiri în vigoare în Finlanda, întemeiat pe răspunderea obiectivă, [...], trebuie considerat compatibil cu articolul 9 alineatul (7) din [Directiva 2004/48]?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, pe ce tip de răspundere pentru prejudicii se întemeiază în acest caz răspunderea prevăzută la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48? Trebuie să se considere că această răspundere este o formă de răspundere pentru o culpă, o formă de răspundere pentru un abuz de drept sau o răspundere pentru un alt motiv?
- 3) Referitor la a doua întrebare, ce împrejurări trebuie luate în considerare pentru a aprecia dacă există o răspundere?
- 4) În special în ceea ce privește a treia întrebare, aprecierea trebuie să se facă numai pe baza împrejurărilor cunoscute la momentul acordării unei măsuri provizorii sau se poate ține seama, de exemplu, de împrejurarea că dreptul de proprietate intelectuală a cărui pretinsă încălcare a justificat măsura provizorie a fost ulterior, după acordarea acesteia, declarat nul *ab initio* și, în caz afirmativ, ce semnificație trebuie să fie acordată acestei din urmă împrejurări?”

23. Cererea de decizie preliminară a fost primită de Curte la 15 iulie 2022. Părțile din litigiul principal, guvernele finlandez și neerlandez, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. Curtea a decis să judece cauza fără organizarea unei ședințe.

Analiză

24. Instanța de trimitere adresează patru întrebări preliminare. Prima întrebare preliminară prezintă cea mai mare importanță, întrucât privește compatibilitatea cu articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, interpretat în lumina Hotărârii Bayer Pharma, a unui regim de răspundere obiectivă pentru prejudiciile cauzate ca urmare a unor măsuri provizorii acordate în mod inutil. Celelalte trei întrebări preliminare urmăresc să se stabilească, în cazul incompatibilității unui astfel de regim, temeiurile care ar trebui să stea la baza răspunderii prevăzute de această dispoziție. Vom analiza întrebările preliminare în ordinea în care au fost adresate.

Cu privire la prima întrebare preliminară

25. Amintim că, în litigiul principal, măsura provizorie împotriva societății Mylan a fost adoptată în favoarea Gilead și alții pentru a proteja dreptul de proprietate intelectuală pe care aceste societăți îl aveau în temeiul CSP-ului în discuție. Întrucât acest CSP a fost ulterior anulat, dreptul de proprietate intelectuală s-a dovedit inexistent, astfel încât nu a avut loc o încălcare a acestui drept. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește, așadar, să afle în esență dacă articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede, în situațiile vizate de această dispoziție, un regim de răspundere obiectivă a solicitantului de măsuri provizorii.

26. Răspunsul la această întrebare impune interpretarea dispoziției menționate în lumina Hotărârii Bayer Pharma. Prin urmare, vom începe analiza noastră cu o recapitulare a învățămintelor trase din această hotărâre.

Hotărârea Bayer Pharma

27. În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Bayer Pharma, se punea problema dacă articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 se opunea unui regim de răspundere prevăzut de dreptul intern al unui stat membru, în temeiul căruia despăgubirea pârâtului ca urmare a unei măsuri provizorii nefondate nu era acordată, atunci când s-a produs un prejudiciu ca urmare a comportamentului pârâtului, în măsura în care solicitantul (măsurii provizorii) a acționat în conformitate cu ceea ce se poate aștepta de la o persoană aflată în situația sa.

28. În Concluziile prezentate în acea cauză, avocatul general Pitruzzella a arătat mai întâi că articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 are ca obiectiv punerea în aplicare, la nivelul dreptului Uniunii, a articolului 50 alineatul (7) din Acordul TRIPS, care lasă o marjă largă de apreciere statelor semnatare și nu aduce atingere regimului răspunderii în dreptul intern al acestor state. În opinia sa, situația trebuie să fie aceeași în ceea ce privește interpretarea articolului 9 alineatul (7) din directiva menționată, cu condiția ca acest regim de răspundere, pe de o parte, să permită pârâtului să obțină repararea oricărui prejudiciu suferit și, pe de altă parte, să nu descurajeze în mod nejustificat titularii drepturilor de proprietate intelectuală să solicite măsuri provizorii în temeiul articolului 9 alineatele (1) și (2) din directiva amintită⁷.

29. În continuare, în ceea ce privește, mai exact, regimul răspunderii în discuție în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Bayer Pharma, avocatul general Pitruzzella a ajuns la concluzia că, deși articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 nu se opune luării în considerare a

⁷ Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Bayer Pharma (C-688/17, EU:C:2019:324, punctele 26-48).

comportamentului pârâtului la stabilirea dreptului de despăgubire și a nivelului acesteia, articolul menționat se opune, în schimb, ca simplul fapt că acest pârât a introdus pe piață un produs care încalcă un drept de proprietate intelectuală, fără a aștepta anularea acestui drept, să fie suficient pentru a-i refuza dreptul de despăgubire⁸.

30. Cu toate acestea, Curtea a adoptat, în hotărârea sa, o soluție mai protectoare a titularilor drepturilor de proprietate intelectuală⁹.

31. Mai întâi, Curtea a observat că Acordul TRIPS admite în mod expres ca semnatarii acestuia să prevadă o protecție mai largă a drepturilor de proprietate intelectuală decât cea prevăzută de acordul respectiv și tocmai aceasta era alegerea legiuitorului Uniunii la momentul adoptării Directivei 2004/48. Prin urmare, Curtea a considerat că noțiunea de „despăgubire corespunzătoare”, prevăzută la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, a cărei interpretare era solicitată de instanța de trimitere în acea cauză, constituia o noțiune autonomă a dreptului Uniunii care trebuia interpretată în mod uniform în diferite state membre¹⁰.

32. În continuare, Curtea a statuat că revenea instanțelor naționale sarcina să aprecieze „*dacă e[ra] necesar* ca reclamantul să fie obligat să plătească pârâtului o despăgubire”¹¹, această despăgubire neputând fi considerată „corespunzătoare” decât dacă era justificată având în vedere împrejurările speciale ale cauzei date. Astfel, simplul fapt că erau îndeplinite condițiile unei asemenea despăgubiri prevăzute la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, și anume revocarea sau neaplicarea măsurilor provizorii datorită acțiunii sau omisiunii reclamantului ori chiar constatarea ulterioară a inexistenței unei încălcări sau a unei amenințări de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală, nu implica faptul că instanțele naționale sunt ținute în mod automat și în orice situație să oblige reclamantul să repare orice prejudiciu suferit de pârât ca urmare a măsurilor provizorii respective¹².

33. În continuarea raționamentului său, Curtea a arătat, referindu-se la contextul articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, și în special la considerentul (22) al acesteia, că obiectivul dispoziției menționate este de a garanta pârâtului repararea unui prejudiciu suferit ca urmare a unei cereri nejustificate de măsuri provizorii. Or, constatarea caracterului nejustificat al unei asemenea cereri presupune, înainte de toate, lipsa riscului de a cauza un prejudiciu ireparabil titularului unui drept de proprietate intelectuală în cazul unei adoptări cu întârziere a acestor măsuri¹³.

⁸ Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Bayer Pharma (C-688/17, EU:C:2019:324, punctele 49-60).

⁹ O asemenea interpretare a Hotărârii Bayer Pharma se regăsește și în literatură. A se vedea, printre alții, Dijkman, L., „CJEU rules that repeal of provisional measure does not automatically create liability for wrongful enforcement”, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, nr. 12, 2019, p. 917, de Haan, T., „The CJEU sides with IP right holders: the Bayer Pharma judgment (C-688/17) and the consequences of the Europeanisation of provisional and precautionary measures relating to IP rights”, *European Intellectual Property Review*, nr. 11, 2020, p. 767, Tilmann, W., „Consequences of the CJEU’s *Bayer v Richter* decision”, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, nr. 6, 2022, p. 526, precum și, în mod critic, Felthun, R., și alții, „Compensating wrongly restrained defendants in pharmaceutical patent cases: recent developments in the EU, England and Australia”, *Bio-Science Law Review*, nr. 6, 2020, p. 234, și Sztoldman, A., „Compensation for a wrongful enforcement of a preliminary injunction under the Enforcement Directive (2004/48/EC)”, *European Intellectual Property Review*, nr. 11, 2020, p. 721.

¹⁰ Hotărârea Bayer Pharma, punctele 47-49.

¹¹ Hotărârea Bayer Pharma, punctul 51 (sublinierea noastră).

¹² Hotărârea Bayer Pharma, punctele 51 și 52.

¹³ Hotărârea Bayer Pharma, punctele 60-62.

34. În ceea ce privește împrejurările speciale ale litigiului principal în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Bayer Pharma, care sunt similare celor din litigiul principal în prezenta cauză, Curtea a constatat că comercializarea unui medicament care încalcă un brevet constituia la prima vedere un risc de prejudiciu ireparabil, astfel încât cererea de măsuri provizorii formulată ca reacție la un asemenea comportament nu trebuia considerată *a priori* ca fiind nejustificată¹⁴.

35. În ceea ce privește revocarea ulterioară a măsurilor provizorii¹⁵, Curtea a constatat că, deși această împrejurare constituia una dintre condițiile necesare exercitării de către instanțele naționale a competenței de a dispune o despăgubire, aceasta nu poate, în schimb, să fie considerată prin ea însăși ca fiind un element determinant de probă a caracterului nejustificat al cererii acestor măsuri provizorii. Curtea a adăugat că o interpretare diferită ar putea avea ca efect să descurajeze titularii de la recurgerea la măsurile prevăzute la articolul 9 alineatul (1) și următoarele din Directiva 2004/48, în mod contrar obiectivelor acestei directive¹⁶.

36. În sfârșit, Curtea a impus instanțelor naționale, având în vedere articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/48, obligația de a se asigura ca măsurile provizorii să nu fie folosite de titularii drepturilor de proprietate intelectuală în mod abuziv. În acest scop, instanțele naționale trebuie, încă o dată, să ia în considerare toate împrejurările cauzei pe care sunt chemate să o judece¹⁷.

37. La prima întrebare preliminară trebuie să se răspundă în lumina Hotărârii Bayer Pharma.

Aplicarea soluției reținute în Hotărârea Bayer Pharma în prezenta cauză

38. Ținând seama de cele ce precedă, trebuie să se stabilească în continuare dacă articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea Bayer Pharma, se opune ca răspunderea solicitantului măsurilor provizorii prevăzută de acesta să fie, în ordinea juridică internă a unui stat membru, o răspundere obiectivă.

39. Trebuie să arătăm de la bun început că, în opinia noastră, aceasta este situația.

40. Desigur, este clar că, după cum subliniază persoanele interesate care au prezentat observații în prezenta cauză, articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 nu stabilește în mod pozitiv regimul răspunderii care trebuie adoptat în statele membre în cadrul transpunerii dispoziției menționate, iar Hotărârea Bayer Pharma nu schimbă această situație.

41. Cu toate acestea, este cert că un regim de răspundere fără culpă, denumit și „răspundere pentru risc”, „răspundere obiectivă” sau, în limba engleză, „strict liability”, se caracterizează prin împrejurarea că răspunderea persoanei în cauză este angajată numai ca urmare a calității acestei persoane¹⁸, fără ca partea vătămată să trebuiască să dovedească vreo abatere în comportamentul persoanei respective. Cu alte cuvinte, răspunderea obiectivă este automată și independentă de împrejurările speciale ale speței. În particular, lipsa culpei persoanei considerate răspunzătoare

¹⁴ Hotărârea Bayer Pharma, punctul 63.

¹⁵ În litigiul principal în acea cauză, măsurile provizorii respective au fost revocate pentru viciu de procedură, dar nu au fost reinnoite ulterior ca urmare a stadiului avansat al procedurii de invalidare a brevetului care constituia temeiul acestora, având în vedere că brevetul respectiv a fost în cele din urmă anulat (a se vedea Hotărârea Bayer Pharma, punctele 23-26).

¹⁶ Hotărârea Bayer Pharma, punctele 64 și 65.

¹⁷ Hotărârea Bayer Pharma, punctele 68-70.

¹⁸ Și, bineînțeles, a producerii unui prejudiciu.

nu o exonerează de această răspundere. Numai în anumite ordini juridice acest principiu al răspunderii obiective este atenuat de împrejurări excepționale, precum forța majoră sau contribuția decisivă a persoanei vătămate sau a unui terț la producerea prejudiciului¹⁹.

42. Or, articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, așa cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea Bayer Pharma, se opune tocmai acestui fapt. Astfel, potrivit Curții, această dispoziție impune ca instanța națională abilitată să ordone reclamantului măsuri provizorii pentru a repara orice prejudiciu cauzat prin măsurile respective pârâtului, dacă acestea au fost obținute în mod inutil, să poată examina toate împrejurările speței pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună o astfel de despăgubire. Aceasta este situația în cazul în care cererea de măsuri provizorii era nejustificată, știind în același timp că simpla revocare a măsurilor respective sau constatarea inexistenței unei încălcări a unui drept de proprietate intelectuală nu sunt suficiente pentru a stabili caracterul nejustificat al acestei cereri.

43. În mod evident, este posibil să se încerce, după cum procedează unele părți interesate care au prezentat observații în prezenta cauză, să se despice firul în patru și să se caute o anumită caracteristică a unui regim de răspundere obiectivă dat, pentru a demonstra că este conform cu articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 și cu Hotărârea Bayer Pharma.

44. Cu toate acestea, în opinia noastră, interpretarea dispoziției menționate, astfel cum a fost rezumată la punctul 41 din prezentele concluzii, exclude pur și simplu ca răspunderea în temeiul dispoziției respective să intre sub incidența unui regim de răspundere obiectivă. Caracteristicile specifice ale unui regim de răspundere determinat nu pot modifica acea constatare.

45. Aceasta este în special situația împrejurării, subliniată de instanța de trimitere, că, în sistemul finlandez, comportamentul pârâtului poate fi luat în considerare în vederea stabilirii cuantumului despăgubirii. Într-adevăr, Curtea a impus în mod expres, în Hotărârea Bayer Pharma, ca instanțele naționale să ia în considerare împrejurările fiecărei spețe pentru a aprecia *dacă este necesar* să se acorde o despăgubire. O reducere a cuantumului despăgubirii, atunci când principiul însuși al răspunderii este menținut, nu este suficientă pentru a îndeplini această cerință.

Observații suplimentare

46. Dorim să adăugăm că interpretarea articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, care decurge din Hotărârea Bayer Pharma este, în opinia noastră, întru totul conformă cu spiritul și economia acestei directive. Astfel, este important ca dispoziția menționată să fie interpretată luând în considerare diferitele elemente ale contextului său.

47. În primul rând, trebuie luate în considerare toate dispozițiile cuprinse la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48.

48. În Hotărârea Bayer Pharma, Curtea a observat că a considera revocarea măsurilor provizorii prin ea însăși ca fiind un element determinant de probă a caracterului nejustificat al cererii aflate la originea acestor măsuri ar putea avea ca efect să descurajeze titularul brevetului în discuție în această cauză să recurgă la măsurile vizate la articolul 9 din Directiva 2004/48 și ar contraveni

¹⁹ În ceea ce privește răspunderea obiectivă, a se vedea, cu titlu indicativ, Knetsch, J., „The Role of Liability without Fault”, în Borghetti, J.-S., Whittaker, S., (ed.), *French Civil Liability in Comparative Perspective*, Hart Publishing, Oxford, 2019, p. 123-142, și Szpunar, A., „La responsabilité sans faute dans le droit civil polonais”, *Revue internationale de droit comparé*, nr. 1, 1959, p. 19-33.

astfel obiectivului acestei directive, care constă în asigurarea unui nivel de protecție ridicat al proprietății intelectuale²⁰. Această considerație necesită, în opinia noastră, să fie dezvoltată mai mult.

49. Articolul în discuție consacră dreptul titularilor, în vederea protejării drepturilor lor de proprietate intelectuală, de a solicita măsuri provizorii împotriva oricărui contravenient, inclusiv a unui potențial contravenient, pentru a preveni o încălcare iminentă a drepturilor respective. Acesta este obiectivul principal al acestui articol.

50. Or, numai în scopul de a evalua comparativ interesele tuturor părților implicate, articolul 9 alineatele (5)-(7) din Directiva 2004/48 prevede măsuri de protecție a intereselor pârâților, prevăzând că măsurile provizorii trebuie fie revocate în caz de inacțiune pe fond a reclamantului și că eventualele prejudicii suferite de pârât ca urmare a măsurilor provizorii obținute în mod inutil trebuie să fie reparate de către reclamant. Aceste dispoziții au ca obiectiv prevenirea utilizării abuzive a măsurilor provizorii.

51. Totuși, dispozițiile menționate ar contraveni efectului util al articolului 9 din Directiva 2004/48 în ansamblul său dacă ar fi interpretate și transpuse în dreptul național astfel încât să impună reclamantului un risc disproporționat de a trebui să despăgubească cealaltă parte ca urmare a măsurilor care i-au fost acordate pentru a-și proteja drepturile de proprietate intelectuală. În logica acestui articol, riscul nu este repartizat în mod egal între titularul drepturilor de proprietate intelectuală și contravenient – sau potențialul contravenient – care încalcă aceste drepturi. Acesta din urmă este cel care se confruntă cu un risc atunci când încalcă, chiar și potențial, un drept de proprietate intelectuală. Poate face acest lucru în mod deliberat dacă consideră că poziția titularului este slabă, de exemplu ca urmare a vulnerabilității dreptului său. Totuși, acesta decide în deplină cunoștință de cauză să suporte sau nu riscul respectiv.

52. În schimb, ar fi contrar spiritului și obiectivului articolului 9 din Directiva 2004/48 ca apărarea de către titular a drepturilor sale de proprietate intelectuală să fie transformată într-o activitate riscantă. Atât timp cât nu i se poate reproșa nicio abatere, titularul ar trebui să fie liber să utilizeze pe deplin măsurile prevăzute de directiva menționată, inclusiv pe cele prevăzute la articolul său 9, fără a fi descurajat de perspectiva consecințelor negative ale utilizării măsurilor respective. Aceasta este situația în special atunci când dreptul de proprietate intelectuală în discuție decurge dintr-o decizie a autorității publice, precum un brevet sau un CSP, la fel ca în prezenta cauză, iar caducitatea măsurilor provizorii este rezultatul anulării acestui drept. Titularul ar trebui să poată avea încredere într-o astfel de decizie și să nu suporte riscul eventualei neregularități a acesteia.

53. Pe de altă parte, măsurile provizorii prevăzute la articolul 9 din Directiva 2004/48, prin definiție, nu aduc atingere soluționării litigiului pe fond. Or, prevederea unei răspunderi automate a părții care a solicitat astfel de măsuri provizorii de fiecare dată când nu a obținut, indiferent de motiv, câștig de cauză pe fond ar avea ca efect denaturarea caracterului provizoriu al acestor măsuri, contrar, încă o dată, obiectivului dispoziției menționate.

54. În al doilea rând, trebuie să se ia în considerare ansamblul dispozițiilor acestei directive și în special normele sale cu caracter general.

²⁰ Hotărârea Bayer Pharma, punctele 64 și 65. O observație asemănătoare figura deja în Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Bayer Pharma (C-688/17, EU:C:2019:324, punctul 47).

55. Guvernul finlandez explică în observațiile sale că răspunderea obiectivă a reclamantului pentru măsurile provizorii constituie, în dreptul finlandez, contrapartida unei mari facilități de obținere a acestor măsuri care ar fi acordate în mod cvasiautomat. Potrivit acestui guvern, dacă principiul răspunderii obiective ar trebui abandonat, instanțele ar fi obligate să verifice mai atent temeinicia pretențiilor reclamantului, ceea ce nu ar reprezenta o evoluție binevenită.

56. Nu împărtășim această din urmă opinie. Poziția guvernului finlandez face dovada unei abordări, altfel spus, oarecum „Far West”, a relațiilor stabilite de articolul 9 din Directiva 2004/48: pe de o parte, există șeriful (titularul unui drept de proprietate intelectuală), pe de altă parte, pistolarul (contravenientul sau potențialul contravenient) și câștigă cel care reacționează cel mai rapid (cu alte cuvinte, în esență, cel care are cei mai buni avocați). Totuși, această viziune a apărării drepturilor de proprietate intelectuală ca un *O. K. Corral* juridic²¹ nu pare, în opinia noastră, să fi fost cea a legiuitorului Uniunii la adoptarea Directivei 2004/48 și în special a articolului 9 din aceasta.

57. Astfel, articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/48 stabilește că măsurile pe care această directivă le prevede trebuie să fie eficiente și disuasive, dar și proporționale și aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului legal și să se ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive. Or, aplicarea acestor măsuri ține, în principal, de responsabilitatea instanțelor naționale. Prin urmare, instanțele naționale sunt cele care trebuie să se asigure de caracterul *prima facie* justificat al măsurilor solicitate de titularii drepturilor de proprietate intelectuală și în special al măsurilor provizorii. Doar o apreciere de către instanță a caracterului proporțional al cererii permite să se asigure că măsurile provizorii adoptate sunt proporționale, nu creează obstacole în calea comerțului legal și nu au un caracter abuziv²². De altfel, acest lucru este prevăzut în mod expres la articolul 9 alineatul (3) din directiva menționată, care autorizează autoritățile judecătorești să solicite reclamantului de măsuri provizorii orice dovadă a caracterului justificat al cererii sale. Această dispoziție ar fi lipsită de obiect dacă măsurile respective ar trebui adoptate în mod automat.

58. Luarea în considerare a temeiniciei cererii și, mai general, a evaluării comparative a intereselor celor două părți la acordarea măsurilor provizorii este, așadar, în opinia noastră, necesară din punctul de vedere al obiectivelor Directivei 2004/48. Atenția instanțelor chemate să dispună măsurile provizorii trebuie să constituie astfel primul meterez împotriva utilizării abuzive a acestor măsuri de către titularii drepturilor de proprietate intelectuală²³.

59. În ceea ce privește, în schimb, preocuparea pentru celeritatea acestei proceduri, amintim că articolul 9 alineatul (4) din Directiva 2004/48 permite, în cazurile de extremă urgență, adoptarea de măsuri provizorii fără ca pârâtul să fie audiat, sub rezerva unei revizuirii la cererea pârâtului care poate conduce la modificarea, revocarea sau confirmarea acestor măsuri. Este de la sine înțeles că, pentru a asigura efectul util al dispoziției menționate, modificarea sau eventuala revocare a măsurilor respective după revizuire nu poate permite să se constate răspunderea automată a reclamantului.

²¹ Facem, bineînțeles, aluzie în cauză la faimosul western al lui John Sturges din anul 1957, *Gunfight at the O. K. Corral* (*Răfuială la O.K. Corral*).

²² A se vedea în acest sens Sikorski, R., „Patent Injunctions in the European Union Law”, în Sikorski, R., (ed.), *Patent Law Injunctions*, Kluwer Law International, 2018, p. 22.

²³ Aceasta este, de altfel, ceea ce Curtea a amintit deja în Hotărârea Bayer Pharma, punctele 66-70.

60. Prin urmare, instanțele naționale ar trebui, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/48, să dispună cu o anumită prudență măsurile prevăzute de această directivă, printre care măsurile provizorii menționate la articolul 9 alineatele (1) și (2) din directiva menționată. Această prudență ar trebui să se reflecte apoi în regimul de răspundere instituit în temeiul articolului 9 alineatul (7) din aceeași directivă.

61. Ca regulă generală, răspunderea obiectivă intervine în trei tipuri de situații: ca urmare a unei activități riscante legate printre altele de utilizarea în cadrul unei activități a „forțelor naturii” care nu sunt pe deplin controlate de utilizatorul lor; ca urmare a acțiunilor unor terți care se află sub răspunderea persoanei interesate, precum angajații sau copiii minori, și, în sfârșit, ca urmare a „tulburărilor de vecinătate”, cu alte cuvinte a prejudiciilor legate de utilizarea unei clădiri. În schimb, considerăm că nu este conform cu spiritul și cu logica Directivei 2004/48 ca solicitanții măsurilor provizorii prevăzute la articolul 9 din această directivă să fie automat considerați răspunzători ca urmare a deciziilor privind măsurile pronunțate, după o examinare detaliată a cererii, de către instanțele naționale. Răspunderea acestor solicitanți ar trebui să fie mai degrabă limitată, după cum reiese din Hotărârea Bayer Pharma, la abaterile referitoare la propriul comportament, în special la momentul introducerii cererii de măsuri provizorii.

62. În sfârșit, în al treilea rând, trebuie să se ia în considerare toate dispozițiile dreptului Uniunii în domeniul proprietății intelectuale.

63. Astfel, deși Directiva 2004/48 este puternic inspirată de partea III din Acordul TRIPS²⁴ și constituie punerea sa în aplicare la nivelul dreptului Uniunii, nu este mai puțin adevărat că ea se înscrie în demersul mult mai vast de armonizare a dispozițiilor materiale privind diferitele categorii de drepturi de proprietate intelectuală, în special brevetele, mărcile, desenele și modelele industriale, precum și dreptul de autor și drepturile conexe. Rolul său este de a asigura protecția acestor drepturi la un nivel ridicat, echivalent și omogen²⁵.

64. Prin urmare, articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în mod omogen nu numai în contextul pieței farmaceutice sau în cel al dreptului brevetelor, ci și în diferite domenii ale dreptului proprietății intelectuale și în diferite sisteme juridice ale statelor membre. Or, raporturile de forță dintre părțile din litigiu cu privire la aceste diferite drepturi de proprietate intelectuală variază foarte mult. Astfel, numai luarea în considerare a tuturor împrejurărilor unei anumite cauze de către instanța chemată să dispună o eventuală despăgubire permite, în opinia noastră, să se ajungă la o soluție adaptată fiecărei situații. Prin urmare, este indispensabil ca dreptul intern al fiecărui stat membru să permită o asemenea luare în considerare a acestor împrejurări.

Propunere de răspuns la prima întrebare preliminară

65. Considerăm că atât soluțiile stabilite de Curte în Hotărârea Bayer Pharma, cât și economia și obiectivele Directivei 2004/48 exclud ca răspunderea prevăzută la articolul 9 alineatul (7) din această directivă să intre sub incidența unui regim de răspundere obiectivă precum cel adoptat în dreptul finlandez. Cu toate acestea, în măsura în care revine statelor membre sarcina de a defini regimul răspunderii respectiv, răspunsul la această întrebare trebuie formulat într-un mod mai abstract, pentru a nu le limita în mod nejustificat marja de manevră.

²⁴ Această parte este intitulată „Mijloace de a impune respectarea drepturilor de proprietate intelectuală”.

²⁵ A se vedea printre altele considerentele (3) și (10) ale Directivei 2004/48.

66. Propunem, aşadar, să se răspundă la prima întrebare preliminară că articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naţionale care prevede, în situaţiile vizate de această dispoziţie, un regim de răspundere a solicitantului unor măsuri provizorii care nu permite instanţei sesizate cu o acţiune în repararea prejudiciilor cauzate ca urmare a măsurilor respective să ia în considerare, pe lângă premisele acestei răspunderi enumerate în dispoziţia menţionată, şi alte împrejurări relevante ale speţei pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună această reparaţie.

Cu privire la a doua, a treia şi a patra întrebare preliminară

67. Întrebările preliminare a doua-a patra au fost adresate în ipoteza în care din răspunsul la prima întrebare preliminară ar rezulta că articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 se opune unui regim de răspundere obiectivă pentru prejudiciile cauzate ca urmare a măsurilor provizorii obţinute în mod inutil. Ținând seama de răspunsul pe care îl propunem la această primă întrebare, este necesar să se analizeze a doua, a treia şi a patra întrebare preliminară.

Cu privire la a doua întrebare preliminară

68. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanţa de trimitere solicită în esenţă să se stabilească ce tip de regim de răspundere este conform cu articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48.

69. După cum am menţionat deja, această dispoziţie nu prevede un sistem de răspundere concret, astfel încât revine statelor membre sarcina de a defini şi organiza sistemul respectiv.

70. Cu toate acestea, rezultă în mod direct din răspunsul pe care îl propunem la prima întrebare preliminară că regimul răspunderii în temeiul articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie să permită instanţei sesizate cu o cerere de reparare a prejudiciilor cauzate ca urmare a unor măsuri provizorii obţinute în mod inutil să ia în considerare, pe lângă premisele acestei răspunderi enumerate în dispoziţia menţionată, şi alte împrejurări relevante ale speţei pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună această reparaţie. Astfel, în cazul în care Curtea ar urma această propunere de răspuns, nu va fi necesar, în opinia noastră, să se dea un răspuns separat la a doua întrebare preliminară.

Cu privire la a treia şi la a patra întrebare preliminară

71. Prin intermediul celei de a treia şi al celei de a patra întrebări, pe care propunem să le analizăm împreună, instanţa de trimitere solicită în esenţă să se stabilească ce împrejurări trebuie luate în considerare de instanţa sesizată cu o cerere de reparare a prejudiciilor în temeiul articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună această reparaţie.

72. După cum observă în mod întemeiat Comisia, este dificil să se enumere în mod exhaustiv toate împrejurările pe care instanţa ar putea fi determinată să le ia în considerare într-o astfel de situaţie. Hotărârea Bayer Pharma oferă însă, în această privinţă, câteva indicii cu caracter general.

73. Din această hotărâre reiese că răspunderea solicitantului de măsuri provizorii rezultă din caracterul nejustificat al măsurilor pe care le-a solicitat. Caracterul justificat al acestora se apreciază în raport cu existența unui risc de prejudiciu ireparabil susceptibil să îi fie cauzat în lipsa unor astfel de măsuri provizorii. Împrejurarea că măsurile provizorii au fost revocate – sau, mai general, că ipotezele în care răspunderea reclamantului este prevăzută în conformitate cu articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 s-au realizat – nu constituie prin ea însăși o dovadă a caracterului nejustificat al acestei cereri²⁶.

74. Rezultă de aici, în primul rând, că împrejurările care trebuie luate în considerare de instanța sesizată cu o acțiune în despăgubire în temeiul articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 sunt cele care îi permit să aprecieze dacă cererea de măsuri provizorii era justificată. Pentru a fi completă, o astfel de apreciere trebuie, în opinia noastră, să privească nu numai cererea inițială de măsuri provizorii, ci și comportamentul ulterior al reclamantului cu privire la menținerea, prelungirea sau reînnoirea eventuală a acestor măsuri. Caracterul justificat al unei asemenea cereri poate evolua astfel în funcție de împrejurări precum evoluția litigiului dintre reclamant și adversarul său.

75. În al doilea rând, instanța trebuie în mod evident să ia în considerare împrejurările ulterioare solicitării, acordării și executării măsurilor provizorii. Este vorba printre altele despre împrejurările menționate la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, și anume revocarea măsurilor provizorii (și motivele acestei revocări) și constatarea inexistenței unei încălcări a unui drept de proprietate intelectuală. Totuși, aceste împrejurări nu trebuie luate în considerare ca o confirmare *post factum* a caracterului nejustificat al cererii de măsuri provizorii, ci în vederea aprecierii caracterului justificat al cererii la momentul introducerii acesteia (sau la momentul introducerii unor cereri ulterioare).

76. De exemplu, anularea dreptului de proprietate intelectuală în cauză după adoptarea unor măsuri provizorii poate constitui un indiciu al erorii reclamantului în aprecierea temeiniciei pretențiilor sale. Totuși, dacă această eroare ar trebui considerată, într-un anumit caz, scuzabilă, ea nu poate conduce la răspunderea reclamantului, cu riscul de a repune în discuție efectul util al articolului 9 din Directiva 2004/48 în ansamblul său²⁷.

77. În al treilea rând, caracterul justificat al unei cereri de măsuri provizorii se apreciază în raport cu un *risc* de prejudiciu ireparabil cauzat reclamantului, cu alte cuvinte, prin definiție, cu probabilitatea unui asemenea prejudiciu. Această probabilitate privește nu numai producerea unui eveniment prejudiciabil pentru interesele reclamantului, ci și legitimitatea însăși a acestor interese, în special validitatea dreptului de proprietate intelectuală în discuție. Eventuala anulare ulterioară a acestui drept nu înseamnă, așadar, că, la momentul cererii de măsuri provizorii, riscul unui prejudiciu ireparabil nu exista.

78. În sfârșit, în al patrulea rând, revocarea măsurilor provizorii sau constatarea inexistenței unei încălcări sau a unei amenințări de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală poate constitui un indiciu că reclamantul abuzează de aceste măsuri. Un asemenea abuz trebuie, în opinia noastră, să fie considerat ca fiind echivalent cu o cerere nejustificată de măsuri provizorii și să conducă la obligația de a repara prejudiciile cauzate de această cerere, așa cum, de altfel, Curtea a statuat în esență în Hotărârea Bayer Pharma²⁸.

²⁶ Hotărârea Bayer Pharma, punctele 60, 62 și 64.

²⁷ A se vedea punctele 48-52 din prezentele concluzii și Hotărârea Bayer Pharma, punctul 65.

²⁸ Punctele 66-70.

79. Astfel, deși articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 nu precizează cauzele concrete ale răspunderii pe care o prevede, este totuși posibil să se dea instanțelor competente indicații cu privire la împrejurările care trebuie luate în considerare în cadrul aprecierii lor. Prin urmare, propunem să se răspundă la a treia și la a patra întrebare preliminară că instanța sesizată cu o acțiune în repararea prejudiciilor în temeiul articolului 9 alineatul (7) din directiva menționată trebuie să ia în considerare, pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună această reparație, pe lângă premisele răspunderii respective enumerate în dispoziția amintită, și alte împrejurări relevante ale speței, atât anterioare, cât și ulterioare cererii de măsuri provizorii în cauză, care să îi permită să aprecieze caracterul justificat al acestei cereri în raport cu riscul de prejudiciu ireparabil cauzat reclamantului în lipsa măsurilor respective.

Concluzie

80. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice, Finlanda) după cum urmează:

- 1) Articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală

trebuie interpretat în sensul că

se opune unei reglementări naționale care prevede, în situațiile vizate de această dispoziție, un regim de răspundere a solicitantului de măsuri provizorii care nu permite instanței sesizate cu o acțiune în repararea prejudiciilor cauzate ca urmare a acestor măsuri provizorii să ia în considerare, pe lângă premisele răspunderii respective enumerate în dispoziția menționată, și alte împrejurări relevante ale speței pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună această reparație.

- 2) Instanța sesizată cu o acțiune în repararea prejudiciilor în temeiul articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie să ia în considerare, pentru a aprecia dacă este necesar să se dispună această reparație, pe lângă premisele răspunderii respective enumerate în dispoziția menționată, și alte împrejurări relevante ale speței, atât anterioare, cât și ulterioare cererii de măsuri provizorii în discuție, care să îi permită să aprecieze caracterul justificat al acestei cereri în raport cu riscul de prejudiciu ireparabil cauzat reclamantului în lipsa unor asemenea măsuri.